

Asia: Haaposen talkkikivikaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnanaloittamis- ja valmistelulupa, Suomussalmi (LVV-U/24951/2026)

Lupa- ja valvontavirasto
<https://ytietopalvelu.lvv.fi/fi-FI/asia/3323390>

Lausunto

1 Johdanto

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa erityisesti poronhoitoon liittyvissä asioissa Suomussalmen Kivikankaan kaivospiirin talkkikiviesiintymän hyödyntämisen ympäristö- ja vesilain mukaiseen lupahakemukseen.

Tulikivi Oyj hakee ympäristösuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa Kivikankaan kaivospiirillä sijaitsevan Haaposen esiintymän talkkivarantojen hyödyntämiseen. Lupaa haetaan Haaposen esiintymän talkkivarantojen hyödyntämiselle, talkkimalmin rikastamolle, talkin jauhatukselle, uusien sivukivialueiden perustamiselle nykyisen sivukivialueen yhteyteen, rikastushiekan läjittämiselle sekä rikastushiekan toimittamiselle jatkojalostukseen. Lisäksi haetaan lupaa toiminnan aloittamiselle muutoksenhausta huolimatta. Yhtiön tavoitteena on muuttaa vuonna 1999 avattu Suomussalmen vuolukivitehdas talkintuotantolaitokseksi ja varmistaa talkkivarantojen teollinen hyödyntäminen ja toiminnan jatkuminen. Kaivostoimintojen pinta-ala on noin 60 hehtaaria.

Kivikankaan kaivospiiri sijaitsee Hossa-Irnin paliskunnassa, jonka suurin sallittu eloporumäärä on 3 000 ja poronmistajia on 69. Hankkeen YVA-menettelyn aikana on järjestetty poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu 2.5.2024, jossa olivat mukana paliskunnan poroisäntä, Paliskuntainyhdistyksen sekä Metsähallituksen edustajat, hankevastaava sekä YVA-konsultti. Lisäksi paliskunnan poroisäntä on ollut mukana YVA:n seurantaryhmän tapaamisissa. Palaverissa on keskusteltu, poronhoidon nykytilasta alueella, kaivoksen mahdollisista haittavaikutuksista poronhoitoon sekä lievennyskeinoista. Tokat paikkatietoaineistoissa alue on merkitty paliskunnan kevät- ja kesälaidunalueeksi. Lähin erotusaita on yli 15 km etäisyydellä kaivospiiristä.

Poronhoitolain mukaisessa neuvottelussa saadun tiedon mukaan läheisen Saarikylän ympäristö on ollut 1990-luvulla merkittävä alue poronhoidollisesti ja alueella oli satoja poroja. Ympäristölupahakemuksessa tuodaan myös esiin, että nykyisellään poronhoito ja laidunalueet alueella ovat kuitenkin muuttuneet. Nykyisin Saarikylän alueella liikkuu lupahakemuksen mukaan vain yksittäisiä poroja, eikä alueella ole tällä hetkellä merkitystä laidunalueena. Paliskunnan keskiosa todetaan olevan nykyisin melko tyhjä poroista, ja poronhoidon keskittyvän paliskunnan itäosiin. Lupahakemuksessa todetaan myös paliskunnan antaman tiedon mukaan, että nykyisin merkittävänä haittana poronhoidolle on petoeläimet, eikä kaivosalueesta olisi juurikaan haittaa poronhoidolle.

2 Lausunto

Lausunnossaan Luke tuo aluksi esiin sen, että Suomussalmen Kivikankaan talkkikiviesiintymän hyödyntämisen ympäristö- ja vesilain mukaiseen lupahakemukseen sisältyy poronhoitoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten arvioinnin osalta vain lyhyt toteamus paliskunnan kanssa käytyihin neuvotteluihin ja seuraava hyvin lyhyt ja epäselvä viittaus kyseisistä vaikutuksista ”Paliskunnan mukaan, nykyisin merkittävänä haittana poronhoidolle on petoeläimet. Kaivosalueesta ei ole ollut niinkään haittaa.” Tämä on Luken näkemyksen mukaan liian suppea ja ylimalkainen arvio ja kuvaus niistä poronhoitoon mahdollisesti kohdistuvista haitallisista vaikutuksista, joita kaivoshankkeesta saattaa aiheutua sen 30-vuotiseksi arvioidun elinkaaren aikana poronhoidolle.

Vaikka Kivikankaan kaivoshankkeen varsinaisessa YVA-raportissa poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset onkin aiemmin arvioitu vähäisiksi kielteisiksi, on Hossa-Irnin paliskunta kuitenkin katsonut tuolloin, että hankkeesta voi aiheutua jossain määrin haittavaikutuksia poronhoidolle. Paliskunta on nähnyt mm. tarpeelliseksi kaivosalueen tai sen tiettyjen toimintojen aitaamisen. Paliskunta on myös pitänyt tärkeänä jatkuvaa aktiivista yhteydenpitoa hankkeen osalta, jotta viesti paliskuntaan kulkee ja se tietää, mitä tuotantoalueella tapahtuu. Paliskunta on nähnyt säännölliset tapaamiset kaivosyhtiön kanssa tärkeinä, erityisesti jos ja kun havaitaan sellaisia poronhoitoon kohdistuvia haittoja, joita tulee lieventää tai estää. Samalla paliskunta on nähnyt tärkeäksi hankkeesta mahdollisesti aiheutuvien haitallisten vaikutusten seurannan poronhoidon osalta. Myös kaivosalueen sulkemisesta on nähty tärkeäksi keskustella paliskunnan kanssa.

Myös Luke katsoo, että nämä Hossa-Irnin paliskunnan esittämät velvoitteet ja toimet poronhoitoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten seuraamiseksi, toteamiseksi, estämiseksi ja lieventämiseksi tulee huomioida myönnettäessä ympäristö- ja vesilain mukaista lupaa Kivikankaan talkkikiviesiintymän hyödyntämiselle. Luke näkee myös tärkeäksi sen, että mikäli Kivikankaan kaivoshankkeesta aiheutuu jossain vaiheessa myös ennalta arvioituja suurempia haittavaikutuksia poronhoidolle, myös näiden haittojen toteamisesta, estämisestä ja lieventämisestä sekä myös mahdollisesta kompensoinnista tulee neuvotella paliskunnan kanssa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Lupa ja valvontavirasto on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa erityisesti poronhoitoon liittyvissä asioissa Suomussalmen Kivikankaan kaivospiirin talkkikiviesiintymän hyödyntämisen ympäristö- ja vesilain mukaiseen lupahakemukseen. Luke tuo esiin sen, että Kivikankaan talkkikiviesiintymän hyödyntämiseen ympäristö- ja vesilain mukaiseen lupahakemukseen sisältyy poronhoitoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten arvioinnin osalta vain hyvin lyhyt ja epäselvä kuvaus kyseisistä vaikutuksista. Vaikka Kivikankaan kaivoshankkeen varsinaisessa YVA-raportissa poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset onkin aiemmin arvioitu vähäisiksi kielteisiksi, on Hossa-Irnin paliskunta kuitenkin katsonut, että hankkeesta voi aiheutua jossain määrin haittavaikutuksia poronhoidolle, jolloin näiden haittojen toteaminen ja lieventäminen tulee huomioida. Myös Luke katsoo, että nämä Hossa-Irnin paliskunnan esittämät velvoitteet ja toimet poronhoitoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten seuraamiseksi, toteamiseksi, estämiseksi ja lieventämiseksi tulisi huomioida myönnettäessä ympäristö- ja vesilain mukaista lupaa Kivikankaan

talkkiviesiintymän hyödyntämiselle. Mikäli kaivoshankkeesta aiheutuu jossain vaiheessa myös ennalta arvioituja suurempia haittavaikutuksia poronhoidolle, Luke näkee tärkeäksi, että myös näiden haittojen toteamisesta, estämisestä ja lieventämisestä sekä myös mahdollisesta kompensoinnista tulee neuvotella paliskunnan kanssa.

Sirpa Piirainen

Ryhmäpäällikkö, erikoistutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 27.04.2026 klo 15:11:08.

Lausunnon valmistelija(t):
Jouko Kumpula

Liitteet:

Tiedoksi: